

KANEn ja Miina Sillanpään Seuran seminaari 7.6.2016

Yhdistykset ja hyvä elämä

Kirsti Rissanen

MIINA SILLANPÄÄ JA YHDISTYKSET

Hyvät kuulijat! Ihan ensiksi haluan Miina Sillanpään Seuran puolesta lämpimästi kiittää KANE:n toimijoita ja oikeusministeriötä tästä seminaarista. Me juhlimme tänä vuonna 150 vuotta sitten syntynyttä Miina Sillanpäättä ja samanaikaisesti yleisten ja yhtäläisten poliittisten oikeuksien 110 vuotta. Miina oli merkittävä kansalaisvaikuttaja ja yhdistysihminen. Oikeusministeriön julkaisussa Suomalaiset osallistujana (2009, s. 91) tutkijat totesivat, ”että yhdistyksillä ja yhdistystoiminnalla on yhteiskunnallisesti ja poliittisesti tärkeämpi rooli Suomessa kuin missään muussa maassa. Se on nimenomaisesti suomalaisen yhdistystoiminnan selkein erityispiirre.” On hienoa, että ministeri Orpo on määrännyt ja suosittanut liputtamista Miina Sillanpään ja kansalaisvaikuttamisen kunniaksi lokakuun 1. päivänä. Sinä päivänä vuonna 1906 tulivat voimaan poliittiset oikeudet.

Suomen Kulttuurirahaston 10-vuotisjuhlassa 1949 talousneuvos Miina Sillanpäälle ojennettiin rahaston pääpalkinto yhteiskunnan ja erikoisesti naisten aseman parantamiseksi suoritetusta menestyksellisestä elämäntyöstä. Samanlaisen palkinnon sai neljä miesprofessoria. Tulevaisuus-lehti haastatteli Miina Sillanpäättä kysyen: ”Miltä Sinusta tuntui kuultuasi palkinnon saannista.” Ja Miina vastasi: ”Minä itkin. Enkä minä ole itkenyt kuin kaksi kertaa elämässäni... Minulle tuollainen palkinto, minulle, joka olen vain tehnyt jokapäiväisiä töitä, niitä töitä, joita sydän on velvoittanut tekemään. Minä käsitän tämän kuitenkin niin, että tämän kautta annetaan tunnustusta sille työlle, jota työläisnaiset ovat tehneet kansaihmissen hyväksi. Ei merkitse mitään, jos yksilö kohoaa. Meidän on kohottava joukkona, kohottava sen joukon mukana, johon meillä on vaikutusvaltaa. Tämä on tunnustusta sille työlle, jota järjestöt suorittavat. Enhän minä olisi mitään ilman järjestöjä. Nehän kiitoksen ovat ansainneet.”

Puoli vuosisataa aikaisemmin Miina, palvelijatar luki lehdestä ilmoituksen palvelijattarien kokouksesta. Hän riensi paikalle, käytti puheenvuoron ja valittiin sääntökomiteaan. Yhdistyksen piti pyrkiä lähentämään palvelijattaria ja isäntäväkeä yhteisen kodin onneksi. Yhteisymmärrykseen ei kuitenkaan päästy ja lehdet tuomitsivat hankkeen kotien hengen rikkojaksi. Puheenjohtajaksi valittu rouva ja muut rouvat erosivatkin yhdistyksestä ja aluksi varapuheenjohtajaksi valittu Miina tuli puheenjohtajaksi vuonna 1901. Tätä tehtävää hän hoiti loppuikänsä eli puoli vuosisataa.

Palvelijataryhdistys, myöhemmin Helsingin taloustyöntekijöiden yhdistys ajoi sitkeästi, mutta maltillisesti palvelijattarien työolojen parantamista. Silti se ja erityisesti piikakenraaliksi haukuttu Miina saivat alussa vastaan musertavaa julkista kritiikkiä. Tarvittiin tukea. Yhdistys liittyi ensin Työläisnaisliittoon ja sittemmin Sos.dem.puolueeseen.

Tässä puheenvuorossa otan esiin muutaman esimerkin siitä, miten yhdistykset Miinan johdolla muulla tavoin edistivät hyvää elämää.

Palvelijataryhdistyksellä oli alussa vuokralla kaksi huonetta, toisessa toimisto, jossa hoidettiin paikanvälitystä ja toisessa Miinan asunto. Yöllä tiloissa sai majoittua myös muutama asunoton työtä hakeva piika. Palvelijatar Miina tunsu hyvin maalta tulleiden nuorten kanssasisartensa turvattomuuden. Niinpä yhdistys ryhtyi heti toimeen palvelijatarkodin aikaansaamiseksi, ettei palvelijattarien ainakaan tarvitsisi hädänalaiseen tilaan joutuessaan myydä itseään. Vaatimattomasti aloitettu toiminta laajeni vähitellen ja sai tunnustusta. Niin eduskunta kuin kaupunginvaltuustokin kiittivät Palvelijataryhdistyksen kodin sosiaalista merkitystä ja antoivat sille virallista avustusta.

Myöhemmin Miina merkitsi yhdistykselle osakkeita Tarkk'ampujankadun varrelle perusteilla olevasta asunto-osakeyhtiöstä. Huoneistoon, jossa oli 14 huonetta, kirjasto, sali ja oma sisäänkäynti päästiin muuttamaan vuonna 1915. Palvelijatarkoti

tarjosi parhaimmillaan tilapäisen asunnon jopa 50 palvelijattarelle. 1940-luvun lopulla yhdistys päätti muuttaa ylläpitämänsä kodin vanhainkodiksi etupäässä yhdistyksen vanhoja jäseniä varten.

Kun piirat alkoivat saada lomapäiviä, Palvelijataryhdistys osti Siuntiossa maapaikan heidän lomakodikseen vuonna 1921. Sillä ollut rakennus kunnostettiin ja nimettiin Lepopirtiksi. Kun viihtyisän Lepopirtin toiminta laajeni, se avasi ovensa muillekin vieraille. Palvelijattaret maksoivat kuitenkin aina alemman maksun.

Miina kuoli vuonna 1952 ja vuonna 1964 hänen yhdistyksensä lahjoitti Tarkk'ampujankadulla ja Siuntiossa sijaitsevan omaisuutensa perustettavalle Miina Sillanpään Säätiölle. Nykyisin Säätiö järjestää, edistää ja tukee työikäisten ja vanhusten kuntoutusta, vanhusten asumista ja muita vanhushpalveluja sekä kansanterveyttä vahvistavaa tutkimusta ja kehittämistä. Helsingissä toiminta keskittyy Asumispalvelukeskus Wilhelmiinaan Pikku-Huopalahdessa.

Toinen Miinan pitkäjänteinen, lopulta yhdistysmuodossa onnistunut elämäntyö on ensikotitoiminta. Sos.dem.naiset tekivät jo vuonna 1907 eduskunnassa aloitteen kotien rakentamisesta yksinäisille äideille ja heidän turvattomille lapsilleen. Näitä äitejä kuitenkin paheksuttiin yleisesti eikä aloite silloin eikä uudistettunakaan johtanut tulokseen. Vuonna 1930 sos.dem.naisliitto perusti hanketta varten pienen rahaston. Silloin Miina sai vinkin hankkia pajatsoja, joita joillakin liikemiehillä jo oli. Näin tehtiin ja perustettiin Miinan johdolla Työläisäitien ja lasten kotiyhdistys. Vuonna 1933 säädettiin, että vain hyväntekeväisyysjärjestöillä oli oikeus raha-automaatteihin. Alan sääntelyä tiukennettaessa pelitoiminta annettiin perustettavan yhdistyksen yksinoikeudeksi. Ja vuonna 1938 kahdeksan hyväntekeväisyysjärjestöä perusti yhdessä valtion edustajien kanssa pelitoimintaa varten Raha-automaattiyhdistyksen. Yksi perustajista oli Työläisäitien ja lasten kotiyhdistys.

Miinalaiset saivat rahat kokoon ja Helsingin Ensi-Koti avattiin kesällä 1942. Kotiin pyrkijöiden määrä oli kaikille yllätys. Seurasi muita Ensi Koteja ja vuonna 1945 niitä ylläpitävät yhdistykset perustivat Ensi Kotien Liiton. Miina toimi sen ja Helsingin Ensikotiyhdistyksen puheenjohtajana kuolemaansa asti. Toimintaa jatkaneet ja kehittäneet yhdistykset sekä Ensi- ja turvakotien liitto tekevät edelleen arvokasta työtä äitien ja lasten hyväksi.

Lastensuojelun kehittäminen oli aina Miina Sillanpään sydämenasia. Eri yhdistykset olivat pyrkineet hankkimaan työhön varoja järjestämällä lasten päiviä. Vuonna 1950 kuusi lastensuojelutyötä tekevää järjestöä perusti Linnanmäen huvipuiston. Miinan johdolla Ensikotien liitto oli yksi niistä. Viisi vuotta myöhemmin samat järjestöt muodostivat huvipuiston hoitamista varten Lasten Päivän Säätiön. Se jakaa edelleen joka vuosi Linnanmäen tuottoa perustajajärjestöilleen. Vuonna 2015 Säätiö lahjoitti lastensuojelutyöhön 4,1 milj. euroa.

Nämä Miinan esimerkit osoittavat, miten suuri arvo järjestöillä on. Niillä on merkitystä henkilöille, jotka niihin kuuluvat. Lisäksi niillä on arvoa muille. Järjestöihin liittyy vastavuoroisuutta ja niissä liikkuu tietoa, ne lisäävät luottamusta ja luovat identiteettiä. Näin syntyvä sosiaalinen pääoma on yhteiskunnalle mittaamattoman tärkeää. Tänäpänsä kansamme ja yhdistysten henkisen kasvun kollektiivinen haaste on yhdenvertaisen, syrjimättömän ja häirinnästä vapaan monikulttuurisen yhteiskunnan synty.